

Тема: Інспекторські перевірки

- Оперативні (спеціальні) інспекторські перевірки.
- Плата за забруднення навколишнього природного середовища.
- Звіт про інспекторську перевірку.
- Акт інспекторської перевірки.
- Заходи із забезпечення дотримання вимог природоохоронного законодавства.
- Алгоритм дій інспектора за результатами інспекторської перевірки.

Основні поняття: інспекторська перевірка, оперативна інформація, звіт, акт, припис, розпорядження, вимоги.

Оперативні (спеціальні) інспекторські перевірки.

У ході таких перевірок висвітлюються тільки ті питання, з яких отримано завдання від керівництва інспекції або вищих органів, перевірки аварійних ситуацій, а також ті, що проводяться за сигналами і скаргами населення.

При проведенні перевірки, викликаній аварією або скаргою, слід вжити таких заходів:

1. *Як найшвидше оцінити масштаб та характер аварії або причину скарги.* Перевірці підлягають усі випадки аварійних забруднень. При встановленні екстремально-високого рівня забруднення навколишнього природного середовища, критерії якого визначає Мінприроди, інспектор здійснює такі дії:

- негайно уточнює обстановку;
- передає оперативну інформацію Головному державному інспектору з охорони навколишнього природного середовища відповідної області;
- обстежує зону розповсюдження екстремального забруднення та об'єкт, який є джерелом забруднення або міг потенційно стати ним;
- складає оперативний прогноз розповсюдження забруднення та вживає заходи щодо оповіщення тим об'єктам, щодо яких може постати загроза забруднення;
- оформляє матеріали для визначення розміру збитків, завданих навколишньому природному середовищу, та вжиття санкцій;
- контролює хід виконання заходів із ліквідації наслідків екстремально-високого рівня забруднення.

2. *У випадку серйозної аварії зв'язується з відповідними службами оперативного реагування та надає допомогу в забезпеченні координації їх дій.*

3. *У випадку обмежених або локальних інцидентів інспектор:*

- зв'язується з відповідною посадовою особою об'єкта;
- пояснює мету перевірки;
- доводить до свого керівництва докладну інформацію про аварію, включно із заходами, вжитими на об'єкті;
- забезпечує прибуття відповідних фахівців природоохоронних органів із метою додаткових обстежень;
- проводить повну перевірку виробничого процесу;

- проводить відбір проб скидів та викидів у навколишнє природне середовище;
- готує документацію про аварію, включаючи письмові звіти, фотографії та аудіозаписи;
- надає представникові об'єкту інформацію та поради щодо заходів, які можуть припинити інцидент, запобігти його повторенню чи ліквідувати його наслідки;
- перед залишенням місця аварії зв'язується з керівництвом підприємства, інформує його про заходи, яких необхідно вжити, та повідомляє про час свого повторного візиту.

після перевірки місця аварії здійснює повторний візит для оцінки заходів, вжитих на підприємстві у відповідь на отримані від інспектора з охорони навколишнього природного середовища інструкції та вимоги.

при завершенні перевірки інспектор:

- складає акт та звіт за результатами перевірки;
- організує коротку нараду з відповідальними посадовими особами промислового підприємства;
- складає письмовий реєстр документів та іншої інформації, наданої підприємством;
- готує письмове повідомлення про порушення природоохоронного законодавства (при його наявності);
- пояснює подальші дії за результатами перевірки.

Плата за забруднення навколишнього природного середовища.

Плата за забруднення навколишнього природного середовища встановлюється за:

- викиди в атмосферу забруднюючих речовин стаціонарними і пересувними джерелами забруднення;
- скиди забруднюючих речовин у поверхневі води, територіальні та внутрішні морські води, а також підземні горизонти, в тому числі скиди, що провадяться підприємствами через систему комунальної каналізації;
- розміщення відходів у навколишньому природному середовищі.

Платежі за викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів у навколишньому природному середовищі стягуються з підприємств незалежно від форм власності й відомчої належності. *Стягнення платежів не звільняє підприємства від відшкодування збитків, заподіяних порушенням природоохоронного законодавства.*

Гранично допустимі викиди або скиди — це кількість забруднюючих речовин, що викидається або скидається в навколишнє природне середовище з окремого джерела забруднення за одиницю часу, яка з урахуванням дії інших джерел забруднення та перспективи розвитку підприємства не перевищує встановлених норм екологічної безпеки людини.

Тимчасово погоджені викиди або скиди — це кількість забруднюючих речовин, що викидається або скидається в навколишнє природне середовище з окремого джерела забруднення за одиницю часу, яка встановлюється на відповідний термін — до досягнення гранично допустимих викидів або скидів.

Міністерство екології та природних ресурсів України встановлює загальні на території Автономної Республіки Крим, областей або окремих регіонів, а також міст республіканського підпорядкування ліміти:

- викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення;
- скидів забруднюючих речовин у територіальні та внутрішні морські води, а також поверхневі води загальнодержавного значення.

Ліміти викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення, скидів забруднюючих речовин у територіальні та внутрішні морські води, поверхневі води загальнодержавного значення, а також розміщення відходів, які призводять до забруднення природних ресурсів республіканського значення, *встановлюються* для підприємств органами Мінекоресурсів України у формі *видачі дозволів на викиди й скиди* забруднюючих речовин і розміщення відходів.

Ліміти скидів забруднюючих речовин у поверхневі води місцевого значення і розміщення відходів, які призводять до забруднення природних ресурсів, крім віднесених до ресурсів загально- державного значення, *встановлюються* для підприємств за поданням органів Мінекоресурсів України в порядку, що визначається Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, міськими (міст республіканського підпорядкування) радами.

Ліміти викидів і скидів забруднюючих речовин і розміщення відходів *встановлюються на один рік і доводяться до підприємств не пізніше 1 липня попереднього року.*

Нормативом плати за викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів у межах установлених лімітів є розмір плати за одну тону певної забруднюючої речовини або клас забруднюючих речовин.

За викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів у межах лімітів встановлюються **базові нормативи плати і коефіцієнти**, що враховують територіальні екологічні особливості. Вони розробляються й затверджуються Мінекоресурсів України за погодженням з Міністерством економіки і Міністерством фінансів України.

Платежі підприємств за викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів у межах встановлених лімітів відносяться на витрати виробництва, а за понадлімітні — провадяться за рахунок доходу, що залишається в розпорядженні підприємства.

Обмеження розмірів платежів за викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів встановлюється Кабінетом Міністрів України за

пропозицією Міністерства економіки, Міністерства фінансів і Мінекоресурсів України.

За рішенням рад базового рівня збиткові та **низькорентабельні підприємства можуть повністю або частково звільнитися від плати за забруднення навколишнього природного середовища.**

Розміщені на території України спільні та інші підприємства, що використовують іноземні інвестиції і реалізують усю свою продукцію або її частину за валюту, вносять плату за лімітні та понадлімітні викиди й скиди забруднюючих речовин і розміщення відходів у іноземній валюті пропорційно до обсягу реалізації їхньої продукції за валюту.

Платежі за забруднення навколишнього природного середовища провадяться підприємствами у вигляді авансових платежів рівними частинами від розрахункового річного розміру платежів щоквартально до 15 числа першого місяця наступного кварталу.

Остаточний розрахунок за платежами за звітний рік провадиться відповідно до фактичної кількості викинутих і скинутих забруднюючих речовин та розміщених відходів у 10-денний строк після подання підприємствами річного звіту про кількість викидів і скидів забруднюючих речовин і розміщення відходів за формами статистичної звітності, а для підприємств, що не складають таких звітів, — за довідками підприємств, що подаються органам Мінекоресурсів України обласного рівня, про фактичну кількість викидів і скидів забруднюючих речовин і розміщення відходів.

Контроль за достовірністю звітних даних щодо обсягів викидів і скидів забруднюючих речовин та розміщення відходів здійснюють, органи Мінекоресурсів України і Державного комітету статистики України. Якщо виявлено, що *обсяги викидів і скидів і розміщення відходів перевищують звітні, за них стягуються платежі* відповідно до встановлених нормативів у п'ятикратному розмірі цих платежів. У разі **несвоєчасного перерахування коштів** за забруднення навколишнього природного середовища *стягується пеня в розмірі 0,1% суми платежів за кожний прострочений день.*

Якщо підприємство не сплатило платежі, при остаточному розрахунку за рік після терміну, зазначеного в п. 14 «Порядку визначення плати і стягнення платежів за забруднення навколишнього природного середовища», платежі стягуються в безакцептному порядку.

Платежі за забруднення навколишнього природного середовища підприємства (крім розташованих у містах республіканського підпорядкування) перераховують у таких розмірах:

- **70%** — до позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища рад базового рівня на окремі рахунки;
- **20%** — до позабюджетних фондів охорони навколишнього природного середовища Автономної Республіки Крим і обласних рад на окремі рахунки;

- **10%** — на рахунок республіканського позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища Мінекоресурсів України.

Підприємства, розташовані у містах республіканського підпорядкування, платежі за забруднення навколишнього природного середовища перераховують у таких розмірах:

- **90%** — до позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища міських рад;

- **10%** — на рахунок республіканського позабюджетного фонду охорони навколишнього природного середовища Мінекоресурсів України.

Контроль за використанням платежів за забруднення навколишнього природного середовища здійснюють органи Мінекоресурсів України.

Звіт про інспекторську перевірку.

Результати перевірки необхідно оформити в офіційний *звіт про перевірку*, а при необхідності — у вигляді подання до місцевої прокуратури. Належне документування перевірок є ключовим завданням інспектора.

Метою звіту про перевірку є викладення інформації про перевірку, від моменту виникнення потреби у її проведенні до періоду аналізу проб та інших даних, безпосередньо зібраних під час перевірки. Інформація, що міститься у звіті про перевірку, має бути точною, відповідною, повною, об'єктивною, чіткою та зрозумілою.

Якщо після аналізу матеріалів перевірки інспектор дійде висновку про порушення підприємством вимог природоохоронного законодавства або умов дозволів чи ліцензій або про те, що виробнича діяльність підприємства становить загрозу навколишньому природному середовищу, це слід зазначити у звіті, що надсилається підприємству.

Розмір та зміст звіту про перевірку залежатиме від того, якою була перевірка — комплексною чи спеціальною.

структура звіту:

Вступ:

- Мотивація перевірки.
- Загальна інформація про об'єкт перевірки.
- Історія роботи підприємства.

Головна частина:

- Питання розглянуті на початковій нараді.
- Стислі відомості з польового журналу інспектору.
- Інформація про відбір проб.
- Свідчення співробітників підприємства.
- Короткий виклад результатів.
- Питання розглянуті на заключній нараді

Додатки:

- Список додатків.
- Візуальна та інша документація.
- Аналітичні результати

У разі виявлення порушення вимог природоохоронного законодавства цей факт необхідно записати, а порушникові потрібно вручити відповідні документи.

Інспекторська перевірка закінчується складанням серії документів і насамперед складанням *Акта перевірки* дотримання вимог природоохоронного законодавства.

Акт інспекторської перевірки.

За своєю суттю цей документ має бути відображенням стану природоохоронної роботи на об'єкті і впливу останнього на навколишнє природне середовище.

За своєю структурою *акт має наступні частини*:

вступна частина акту – наводяться місце і дата його складання, відомча підпорядкованість об'єкта, його поштова адреса, банківські реквізити, прізвища керівників і їхні службові телефони, а також прізвища і посади осіб, які проводили перевірку.

Констатуюча частина – починається фразою «перевіркою встановлено ...» – у стислій формі викладаються результати перевірки об'єкту з усіх питань, з яких вона проводилася.

Викладений матеріал має підкріплюватись кількісними показниками, які приводяться як окремо, так і у формі порівняльних таблиць. Довідки, копії звітів, результати аналізів, графіки, схеми. при необхідності додаються до акта перевірки, мають підписуватись офіційними особами і належним чином оформляться.

Акт перевірки обговорюється з керівником об'єкту, а при необхідності — у присутності відповідальних працівників.

В останній день перевірки два примірники акта підписуються посадовими особами органу державного нагляду (контролю), які здійснювали захід, та суб'єктом господарювання або уповноваженою ним особою, якщо інше не передбачено законом.

акт перевірки вручається керівникові об'єкта для виконання. Керівник об'єкту зобов'язаний підписати його, а за наявності зауважень та суперечностей — викласти окрему думку до акта.

Якщо керівник об'єкту не погоджується з актом, він підписує акт із зауваженнями. Зауваження керівника об'єкту щодо здійснення державного нагляду (контролю) є невід'ємною частиною акта перевірки.

У разі відмови керівника об'єкту підписати акт інспектор вносить до такого акта відповідний запис.

Один примірник акта вручається керівнику об'єкту або уповноваженій ним особі, а другий - зберігається в органі державного нагляду (контролю).

На підставі акта, який складено за результатами здійснення планового заходу, у ході якого виявлено порушення вимог законодавства, протягом *п'яти робочих днів* із дня завершення заходу складається припис, розпорядження або інший розпорядчий документ про усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу.

Припис – обов'язкова для виконання у визначені строки письмова вимога посадової особи органу державного нагляду (контролю) суб'єкту господарювання щодо усунення порушень вимог законодавства. Припис не передбачає застосування санкцій щодо суб'єкта господарювання. Припис видається та підписується посадовою особою органу державного нагляду (контролю), яка здійснювала перевірку.

Розпорядження або інший розпорядчий документ органу державного нагляду (контролю) - обов'язкове для виконання письмове рішення органу державного нагляду (контролю) щодо усунення виявлених порушень у визначені строки. Розпорядження видається та підписується керівником органу державного нагляду (контролю) або його заступником.

Розпорядчий документ органу державного нагляду (контролю) щодо усунення порушень, виявлених під час здійснення заходу, повинен містити такі відомості:

- дату складення;
- тип заходу (плановий чи позаплановий);
- вид заходу (перевірка, ревізія, обстеження, огляд тощо);
- термін усунення порушень;
- найменування органу державного нагляду (контролю), а також посаду, прізвище, ім'я та по батькові посадової особи, яка здійснила захід;
- найменування та місцезнаходження суб'єкта господарювання, а також прізвище, ім'я та по батькові його керівника чи уповноваженої ним особи або прізвище, ім'я та по батькові фізичної особи - підприємця, щодо діяльності яких здійснювався захід;
- прізвище, ім'я та по батькові інших осіб, які взяли участь у здійсненні заходу.

Розпорядчий документ щодо усунення порушень складається у *двох примірниках*: один

примірник не пізніше *п'яти робочих днів* із дня складення акта надається керівнику підприємства чи уповноваженій ним особі для виконання, а другий примірник із підписом суб'єкта господарювання або уповноваженої ним особи щодо погоджених термінів усунення порушень вимог законодавства залишається в органі державного нагляду (контролю).

У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи від отримання розпорядчого документа щодо усунення порушень вимог законодавства він направляється рекомендованим листом, а на копії розпорядчого документа, який залишається в органі державного нагляду (контролю), проставляються відповідний вихідний номер і дата направлення.

Розпорядчі документи щодо усунення порушень вимог законодавства *можуть бути оскаржені* до відповідного центрального органу виконавчої влади або суду в установленому законом порядку.

Складання акта перевірки як первинного документа є обов'язковим практично при всіх видах інспекторських перевірок за *винятком* тих випадків, коли розслідуються очевидні протизаконні дії окремих осіб (миття транспорту в непередбачених для цього місцях, розлив нафтопродуктів, вивантаження сміття в забороненому місці тощо), які безпосередньо призвели до забруднення природного середовища, і коли *інспектор може обмежитися складанням протоколу* про порушення природоохоронного законодавства та вжиттям адміністративних заходів.

Заходи із забезпечення дотримання вимог природоохоронного законодавства.

У результаті проведення перевірки інспектор з охорони навколишнього природного середовища може виявити випадки невідповідності вимогам природоохоронного законодавства, інструкцій, стандартів, норм чи умов дозволів або випадки діяльності, неналежної з погляду охорони навколишнього природного середовища. За таких обставин інспектор може розглянути питання про вжиття належних заходів. Такі *заходи* можуть бути *двох основних видів*:

— забезпечення співпраці підприємства в запровадженні необхідних змін та відповідності вимогам нормативно-правових актів шляхом заохочення та порад;
— вжиття заходів примусу (застосування санкцій або покарань у випадку неприйняття підприємством порад та заохочень до добровільного досягнення відповідності вимогам нормативно-правових актів).

У результаті проведення перевірки інспектор з охорони навколишнього природного середовища може стикнутися з однією з чотирьох ситуацій:

- ***порушень*** вимог законодавства, інструкцій, стандартів, норм або дозволів ***не виявлено***;
- ***порушення виявлено вперше***, проте воно не призвело до серйозних згубних наслідків для навколишнього природного середовища;
- ***виявлено повторне порушення***, проте воно не призвело до серйозних згубних наслідків для навколишнього природного середовища;
- ***виявлено систематичні порушення*** вимог нормативно-правових актів, що призводить або може призвести до серйозних згубних наслідків для навколишнього природного середовища.

Порушення вимог законодавства, інструкцій, стандартів, норм або дозволів не виявлено. Ця ситуація найбільш бажана, і слід схвально відзначити таку діяльність підприємства щодо навколишнього природного середовища. Інспектор може виявити і має розкрити інформацію щодо потенційних можливостей

поліпшення екологічного менеджменту. Цей факт повинен поліпшувати фінансове становище підприємства.

варіанти ситуацій та можливі пов'язані з ними заходи:

Ситуація	Можливі заходи
Виявлено можливість сприятливих з погляду охорони навколишнього природного середовища змін	Рекомендувати впровадження змін підприємству, намагаючись при потребі тримати його добровільну згоду
Ліміти, дозволи, стандарти або норми	1. Рекомендувати перегляд лімітів або дозволів 2. Рекомендувати перегляд стандартів або норм

Порушення виявлено вперше, проте воно не призвело до серйозних згубних наслідків для навколишнього природного середовища. Невідповідність може стати результатом особливих обставин або тимчасових умов. У такому разі підприємства можуть бути сприйнятливими до заохочення інспектора. У будь-якому випадку, якщо згубні наслідки для навколишнього природного середовища є незначні, санкції не повинні неодмінно застосовуватися відразу.

Рекомендованою реакцією має бути забезпечення добровільної співпраці підприємства для впровадження необхідних змін і / або запобігання невідповідності в майбутньому. Потрібно визначити причини невідповідності та погодити план дій для запобігання повторним випадкам. Слід погодити терміни вжиття заходів, терміновість яких залежить від рівня загрози для навколишнього природного середовища, а також від можливості досягнення відповідності вимогам нормативно-правових актів. Для забезпечення такої відповідності можуть бути корисними консультації з технічними спеціалістами інших галузей. Керівництво підприємства має бути проінформованим про те, що орган Державної екологічної інспекції здійснюватиме контроль за вжиттям погоджених заходів (можливо, через здійснення візитів без попередження), і якщо відповідних заходів не буде вжито, ДЕІ вдасться до подальших дій, включаючи санкції та стягнення. Тому, інспектору необхідно:

- узгодити з керівництвом підприємства план та графік дій, при необхідності — разом із технічними спеціалістами;
- підготувати офіційні інструкції щодо узгоджених заходів;
- надіслати інструкції підприємству;
- запланувати майбутнє інспектування з метою перевірки вжиття погоджених заходів.

Виявлено повторне порушення, проте воно не призвело до серйозних згубних наслідків для навколишнього природного середовища. Якщо намагання переконати підприємство досягти відповідності вимогам законодавства добровільно виявилися неефективними, слід застосувати стягнення. Проте якщо підприємство вживало добровільних заходів щодо досягнення відповідності та впровадження попередньо погодженого плану дій, слід ретельно з'ясувати причини порушення. Можливо, що застосовувані ліміти і / або дозволи є занадто

суворими або економічно недосяжними. За таких обставин ці норми, можливо, варто переглянути.

Проте здебільшого невідповідність вимогам нормативно-правових актів не виправдовується поважними причинами. Ідеться про обставини, за яких план дій було узгоджено, але не було ефективно реалізовано. Інспектори повинні визначити, чому не було внесено коректив до цих заходів, та прийняти рішення щодо подальших дій. Як правило, встановлюється новий термін вжиття заходів, а підприємство попереджається про наслідки, якщо у визначений термін воно не вживатиме таких заходів (додаткові штрафи і / або можливе судове розслідування):

- накладення штрафу на відповідальних посадових осіб підприємства;
- визначення нових термінів вжиття виправних заходів;
- подання офіційної вимоги щодо вжиття виправних заходів;
- попередження про можливість застосування додаткових санкцій у разі невідповідності в майбутньому;
- встановлення терміну майбутньої перевірки.

Виявлено систематичну невідповідність вимогам нормативно-правових актів або невідповідність, що призводить або може призвести до серйозних згубних наслідків для навколишнього природного середовища. Ця ситуація як найбільш серйозна заслуговує найбільш серйозної реакції інспектора. Якщо підприємство систематично порушує вимоги природоохоронного законодавства і / або стандартів, необхідно застосувати жорсткі санкції. Інспектор, у свою чергу, повинен переконатися в тому, що систематична невідповідність не є результатом фізичної неможливості досягнення відповідності вимогам нормативно-правових актів.

За відсутності пом'якшувальних обставин або якщо порушення вимог нормативно-правових актів становить значну загрозу для навколишнього природного середовища, необхідно якнайшвидше вжити жорстких санкцій. Якщо існує загроза завдати значної шкоди навколишньому природному середовищу, слід розглянути питання про тимчасове або й довгострокове припинення діяльності підприємства чи окремих його процесів.

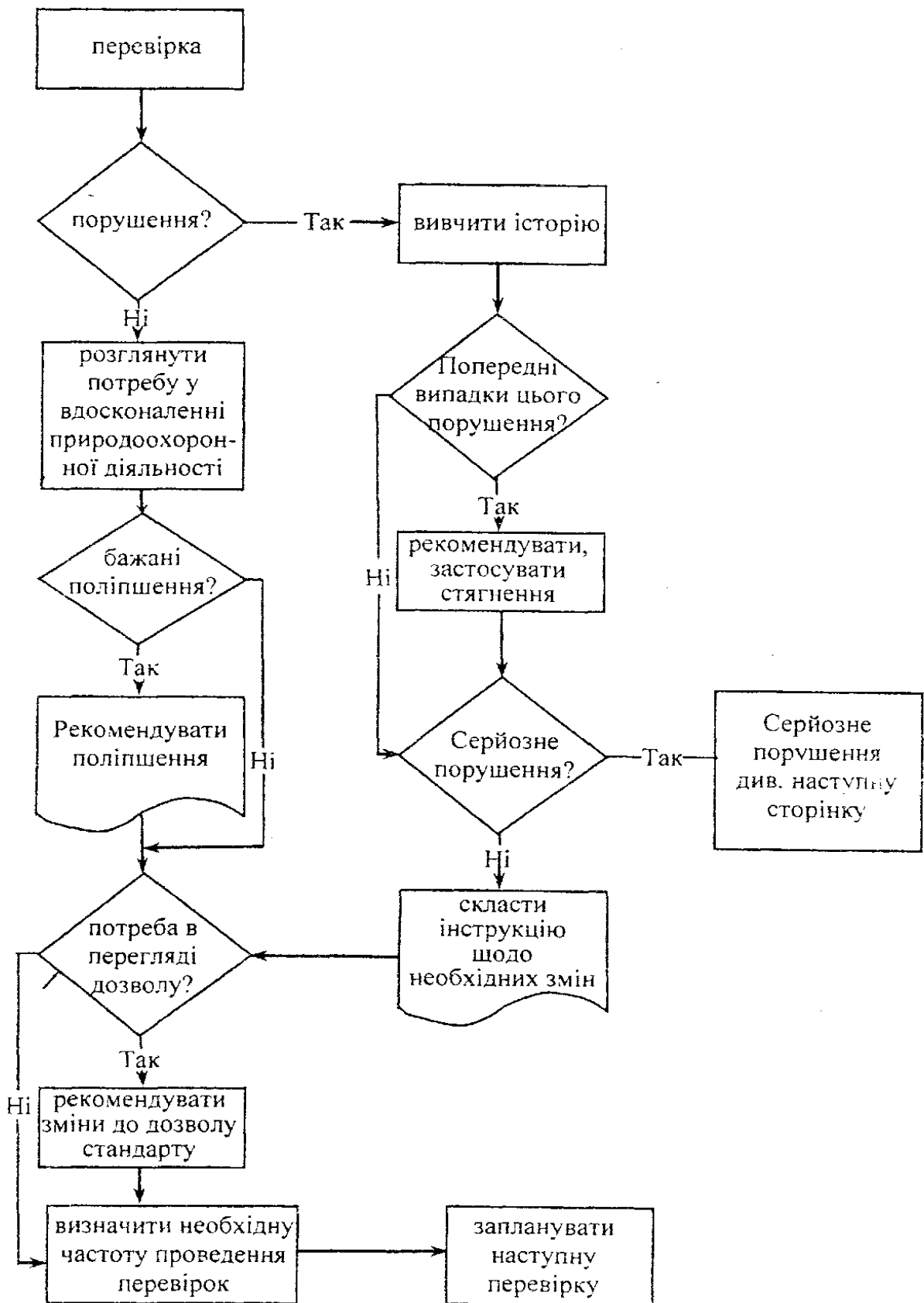
У випадку якщо навколишньому природному середовищу було завдано значної шкоди (масове знищення об'єктів тваринного чи рослинного світу, великий розмір заподіяних збитків), загинули, захворіли або травмувалися люди, можна робити висновок про скоєння карного злочину. Тоді необхідно провести розслідування для доведення факту скоєння злочину та визначення міри вини підприємства або окремих осіб, а також зібрати відповідні докази для подання їх до органів прокуратури разом з рекомендаціями щодо покарань.

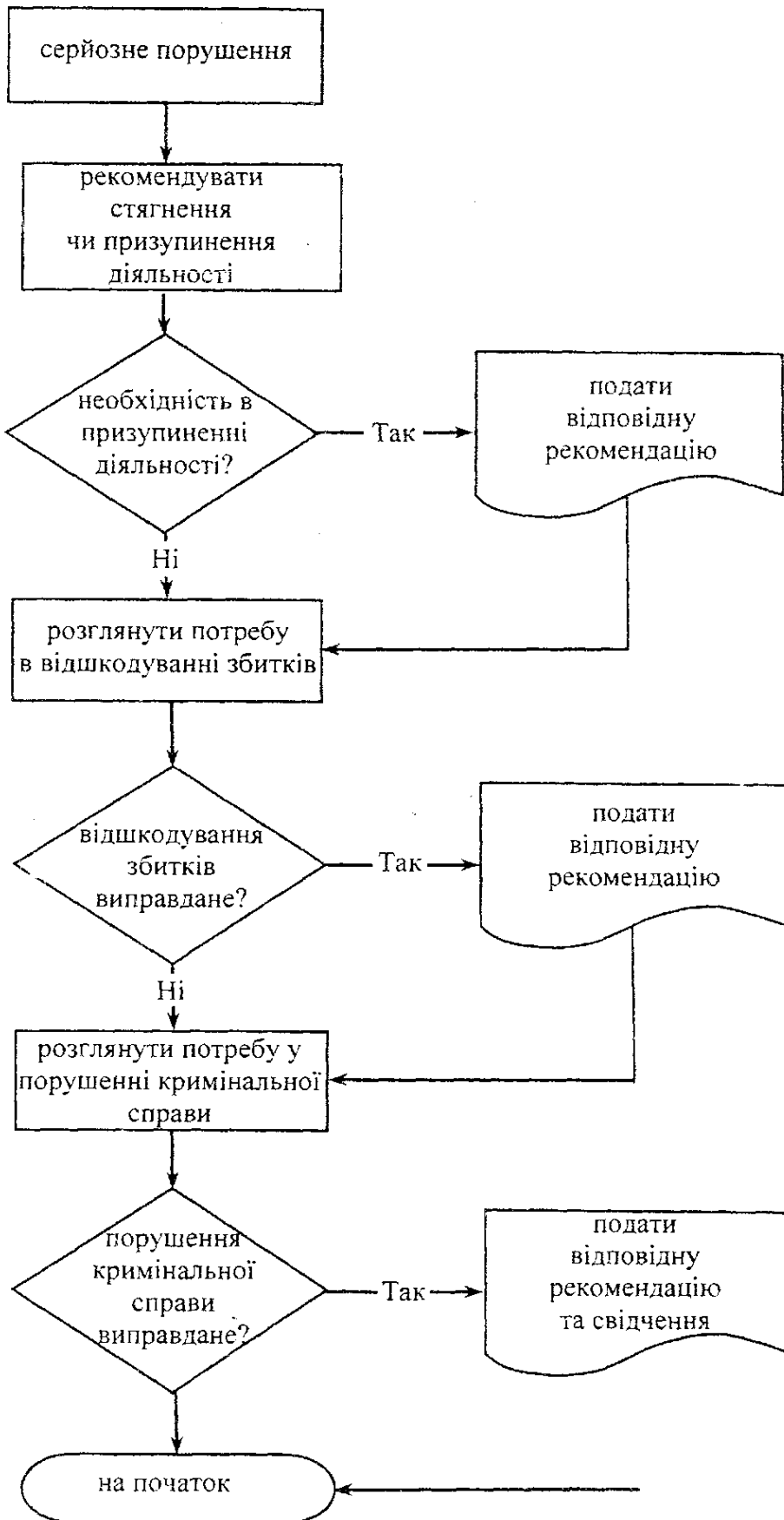
Ситуація	Дії
Систематичні порушення, без вжиття належних заходів для пом'якшення їх наслідків	Розглянути пропозиції щодо вжиття жорстких санкцій: штраф у великому розмірі і / або подання до суду.

Ситуація	Дії
Існує загроза завдання значної шкоди навколишньому природному середовищу	1. Якщо можливо, визначити окремі технологічні процеси, що є джерелами загрози, та рекомендувати припинення використання цих процесів до розв'язання проблеми.
Мав місце факт завдання шкоди навколишньому природному середовищу	1. Розглянути потребу відшкодування завданої навколишньому природному середовищу шкоди. 2. Оцінити витрати на зменшення шкоди, завданої навколишньому природному середовищу. 3. рекомендувати добровільно відшкодувати заподіяну шкоду.
Порушення являє собою карний злочин	1. Зібрати свідчення, включаючи відбір проб та проведення аналізів і вимірювань. 2. Визначити відповідальних осіб. 3. Підготувати матеріали для передачі до органів прокуратури, із наданням свідчень. 4. Подати рекомендацію про порушення
У всіх випадках	Повідомити підприємство про вжиті заходи, а також про дії, що їх слід вжити для ліквідації порушення (з термінами виконання у випадку, якщо попередньо не було припинено діяльність
У всіх випадках	Запланувати наступні перевірки для контролю за заходами щодо поліпшення екологічної ситуації та контролю за дотриманням рішення про припинення діяльності

Алгоритм дій інспектора за результатами інспекторської перевірки.

Дії інспектора за результатами перевірки

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть загальні положення та види інспекторських перевірок.
2. Як планують інспекторські перевірки?
3. Як відбувається підготовка до інспекторських перевірок?
4. Як проводяться інспекторські перевірки?
5. Що таке оперативні (спеціальні) інспекторські перевірки?
6. Як нараховується плата за забруднення навколишнього природного середовища?
7. Правила складання звіту про інспекторську перевірку.
8. Правила складання акту інспекторської перевірки.
9. Назвіть алгоритм дій інспектора за результатами інспекторської перевірки.
10. Які заходи із забезпечення дотримання вимог природоохоронного законодавства застосовуються?